

---

Rad sa znanstvenoga skupa  
UDK 821.163.42(091) Bartolić/Krleža (497.5)  
Primljeno 2010-03-22

## BARTOLIĆEVA KRLEŽOLOGIJA

*Denis Peričić, Varaždin*

### *Sažetak*

*Ovaj se rad bavi nemjerljivim doprinosom dr. Zvonimira Bartolića krležologiji, posebice njegovom doprinosu Krležinoj genealogiji. Bartolićev rad "Krležina genealogija" primjer je iznimne znanstvene akribije, temeljene na najrjeđoj arhivskoj građi, no pritom ne predstavlja samo primjer književnopovijesnoga biografizma nego i lucidnoga znanstvenoga promišljanja sveza između izvanknjiževnih i književnih činjenica.*

*Ključne riječi: Bartolić, Krleža, genealogija, zavičajnost, intertekstualne veze*

### 1. 1.

Ima određenih prednosti u naknadnom priređivanju tekstualnih inačica usmenih izlaganja na stručnim skupovima, kako je to slučaj i ovdje, kada su sudionici znanstvenoga skupa o Zvonimiru Bartoliću dobili prigodu u kojih predstojećih tridesetak dana organizatoru/nakladniku ispostaviti autoriziranu verziju. Spomenute prednosti leže, poglavito, u mogućnosti da sami sudionici čuju jedni druge i da na taj način steknu cjelovitiju sliku o osobi/temi o kojoj se zbori.

A ta je osoba uistinu i tema, u punom semantičkom smislu. Ako je jednoć bilo rečeno "Tema: Krleža", onda je, istovrsno i *vice versa*: Bartolić kao tema, ali i tema je: Bartolić..

Ako biva *krležiana*, ispostavila se i *bartolićiana*.

### 1. 2.

Na žalost, ta tema *bartolićiana* ispostavila se, u punoj mjeri, tek ljeta po smrti profesora Zvonimira Bartolića. Upravo na skupu koji je tim povodom priredilo "Kajkavsko spravišće".

Rekoh tada, i – pokojnom bi se Bartoliću zacijelo svidjela ova uprav “narod-ska” sintagma – ne porekoh: u ovoj našoj blasfemičnoj stvarnosti, očito je “nužno” da čovjek umre pa da bismo mogli shvatiti što smo njegovom smrću izgubili, odnosno što za njegova života nismo prepoznavali, a bilo je – tako očito. I vrhun-sko.

Najbolje je to izrazio mr. Ernest Fišer, koji je, prihvativši se naizgled suho-parne teme Bartolićeve bibliografije, iznimno senzibilno iskazao svu vrijednost kvantitete, a posebice kvalitete Bartolićeva opusa. A taj je opus itekako znanstven, ali podjednako i publicistički, štoviše i podjednako lirski.

Stoga sam, i s punom odgovornošću prema lirskoj slobodi, vlastito izlaganje započeo konstatacijom da se na ovome vrijednom skupu nalazimo u veljači, u tom prevrtljivom mjesecu koji nam je dao, ali i oduzeo Zvonimira Bartolića...

## 2.

Ako je Bartolić *tema*, a jest, onda je, kako rekosmo, *tema Krleža* jedna od Bartolićevih glavnih tema.

Ukratko: Bartolićev prinos krležologiji od neizmjerne je važnosti za nju istu.

Kao (“utvaram si”) krležolog, imao sam prilike izvidjeti mnoge prinose krležologiji. Premnoge sam odbacio kao insuficijentne, ali sam i mnoge isticao kao krucijalne. Jedan od takvih, krucijalnih prinosa krležologiji zasigurno je i Bartolićev, uglavnom u cijelosti sažet u radu “Krležina genealogija: Prinos poznavanju Krležine genealogije i zavičaja njegovih predaka – babjega kuta hrvatskih literarnih oluja” u knjizi *Sjevernohrvatske teme: Krležina genealogija i druge rasprave; knjiga 4, studije*.<sup>1</sup>

### 3.1.

Štošta se u suvremenoj znanosti o književnosti govori o biografizmu; naravno, znanost o književnosti ne smije se iscrpljivati na biografizmu, ali biografizam će vazda ostati temelj svake znanosti o književnosti!

Bartolić ide korak dalje – u genealogiju, koja bi, pak, trebala biti preduvjet svakoga biografizma...

I to Bartolić čini sjajno, i to barem na dvije znanstveno osviještene razine.

---

<sup>1</sup> Dr. Zvonimir Bartolić, *Krležina genealogija: Prinos poznavanju Krležine genealogije i zavičaja njegovih predaka – babjega kuta hrvatskih literarnih oluja. Sjevernohrvatske teme: Krležina genealogija i druge rasprave; knjiga 4, studije*, Tiskarsko-izdavački zavod “Zrinski”, Čakovec, 1989., str. 5-113.

3.1.1.

Prva od tih znanstveno osvijetljenih razina je Bartolićeva nevjerojatna arhivistička akribija. Bartolić je bio i ostao jedan od rijetkih, već i za njegova života većinom davno izumrlih (gruba, ali istinita tvrdnja) književnih povjesničara koji su za svaki iole važan, pa čak i za razmjerno nevažan podatak bili spremni provesti dane i tjedne u najnedostupnijim pismohranama.

Spomenimo samo nekoliko Bartolićevih vrela, čija raznorodnost ocrtava njegov trud i akribiju:

*Matica vjenčanih Župne crkve sv. Nikole u Varaždinu; Povijest škole u Radovečkom Križovljanu;*

Miroslav Kerleža (djed), *Prošnja Visokom C. K. Vernovnom Učionah Ravnateljstvu*, 20. listopada 1855., Hrvatski državni arhiv, Fond Zagrebačke arhigimnazije;

*Informationes de universa Juventutis in Regio Gimnasio Varasdiniensis, Izvješće svih polaznika Varaždinske kraljevske gimnazije*, Državni arhiv u Varaždinu;

*Zapisnik ispitanih za učiteljstvo*, Katolička preparandija u Zagrebu; *Stanje duša u župi Petrijanec do god. 1901.*;

Fond scolastica, Nadbiskupski arhiv, Stjepan Krivošić;

*Matica krštenih župne crkve Sv. Nikole u Varaždinu, sv. VII.*, Državni arhiv u Varaždinu;

*Matica krštenih varaždinske župe sv. Nikole, 1792-1811*, Državni arhiv u Varaždinu;

*Matica vjenčanih prebende Sv. Vida, 1858-1878*, Varaždin, Matični ured, Varaždin;

*Matica vjenčanih župe sv. Nikole, 1848-1957, Sv. III*, Državni arhiv u Varaždinu;

*Matica vjenčanih župe sv. Nikole, 1848-1957, Sv. III*, Državni arhiv u Varaždinu;

*Matica rođenih župe Sv. Nikole u Čakovcu*;

*Matica umrlih župe sv. Nikole, 1921-1931*;

I tako dalje... Pri čemu nije nimalo nevažno da sam ovdje naveo isključivo ona Bartolićeva vrela koja sam referencijalno koristio u svom radu "Neobična zavičajnost Miroslava Krleže"...<sup>2</sup>

---

<sup>2</sup> Denis Perić, Neobična zavičajnost Miroslava Krleže, u: Ivan Grabar / Denis Perić, *Zavičajnost Miroslava Krleže*, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za znanstveni rad Varaždin, Varaždin, 2007., str. 19-88.

### 3. 1. 2.

Druga od spomenutih znanstveno osviještenih razina je Bartolićeva samozatajna svijest o važnosti Krležinih genealoških korijena za razumijevanje cjelokupna konteksta njegova opusa. Jer, naime, Krleža namjerice inkorporira svoje korijene, svoje pretke, u svoj opus, stvarajući mnoge svoje likove, pa i općenite beletrističke situacije, na temelju stvarnih osoba od kojih je potekao.

Dva su dobra primjera za to.

#### 3.1.2.1.

Prvi je genealogija Glembajevih, koju sam u svom spomenutom radu – a na temelju Bartolićevih istraživanja! – posve sravnio s Krležinom vlastitom genealogijom, pronašavši u davnim glembajevcima one bitne praslike, slike i sličnosti sa Krležinim pretcima!

*(Iz tehničkih razloga tu usporedbu ovdje nije moguće grafički reproducirati; posrijedi su, naime, "plahte" koje izlaze iz okvira časopisa "Kaj".)*

#### 3.1.2.2.

Drugi dobar primjer za gorenavedenu tvrdnju jest Bartolićeva svijest o Krležinoj manipulaciji, ili, točnije, transmuciji fakcionalnih, stvarnih osoba iz njegove genealogije u književne, fikcionalne likove. To se ponajbolje ogleda u slučaju Terezije Goričanec, Krležine varaždinske bake, koja u *Djetinjstvu u Agramu* i, posljedično, u *Baladama Petrice Kerempuha*, ima ulogu kajkavskoga žreca, ali bila su potrebna desetljeća istraživanja i ingenioznosti Kuzmanovića, Vončine, Fišera i drugih da bi se shvatio Krležin upravo postmodernistički postupak u kojemu baka Terezija postaje književni lik, simbol cijele kajkavske tradicije, ali opet sazdan na temelju stvarne osobe.

Tu ključnu dvojbu ne bismo nikako mogli razriješiti bez pomne, akribijske i na stvarnim, dotada nepoznatim vrelima osnovane ekspertize neusporedivo marljiva i vrijedna znanstvena djelatnika Zvonimira Bartolića.

## Literatura

Zvonimir Bartolić, Krležina genealogija, Prinos poznavanju Krležine genealogije i zavičaja njegovih predaka – babjega kuta hrvatskih literarnih oluja, *Sjevernohrvatske teme, Krležina genealogija i druge rasprave, knjiga 4., studije*, Tiskarsko-izdavački zavod "Zrinski", Čakovec, 1989., str. 5-113.

*Informationes de universa Juventutis in Regio Gimnasio Varasiniensis, Izvješće svih polaznika Varaždinske kraljevske gimnazije*, Državni arhiv u Varaždinu.

Miroslav Krleža (djed), *Prošnja Visokom C. K. Vernovnom Učionah Ravnateljstvu*, 20. listopada 1855., Hrvatski državni arhiv, Fond Zagrebačka arhigimnazije.

Miroslav Krleža, *Davni dani, Zapisi 1914 - 1921.*, Sabrana djela, svezak XI. i XII., Zora, Zagreb, 1956.

Miroslav Krleža, *Dnevnik, knj. 5*, Oslobođenje – Mladost, Sarajevo, 1981.

Miroslav Krleža, Djetinjstvo u Agramu 1902-3, *Republika*, VIII, br. 12, Zagreb, prosinac 1952, str. 337-379.

Miroslav Krleža, Djetinjstvo 1902-03, *Djetinjstvo 1902-03 i drugi zapisi*, Sabrana djela, knjiga 27., Zora, Zagreb, 1972., str. 9-104.

Miroslav Krleža, Iz davnih dana (1916 - 19), *Forum*, XI/1972, knj. XXIII., br. 3., str. 297-366.

Miroslav Krleža, O Glembajevima, *Glembajevi - proza*, Oslobođenje, Sarajevo, str. 7-8.

*Knyga Kerstenya vu fari varaždinski za godino 1849. od Prebende S. Vida do 1858.*, Državni arhiv u Varaždinu.

Mladen Kuzmanović, Djetinjstvo kao namjerna varka, Da li je Terezija Goričanec Stara Mama "Balada Petrice Kerempuha?", *Oko*, XIV, br. 386, Zagreb, 1-15. 1. 1987., str. 16-17.

Mladen Kuzmanović, *Kerempuhovo ishodište, Geneza "Balada Petrice Kerempuha" Miroslava Krleže*, Izdavački centar Rijeka, Rijeka, 1985.

*Matica krštenih varaždinske župe sv. Nikole, 1792-1811*, Državni arhiv u Varaždinu.

*Matica krštenih župne crkve Sv. Nikole u Varaždinu, sv. VII.*, Državni arhiv u Varaždinu.

*Matica rođenih župe Sv. Nikole u Čakovcu.*

*Matica vjenčanih prebende Sv. Vida, 1858-1878*, Varaždin, Matični ured, Varaždin.

*Matica vjenčanih župe sv. Nikole, 1848-1957, Sv. III*, Državni arhiv u Varaždinu,

*Matica vjenčanih Župne crkve sv. Nikole u Varaždinu.*

*Matica umrlih župe sv. Nikole, 1921-1931.*

*Povijest škole u Radovečkom Križovljanu*, str. 187-188.

Denis Peričić, Krleža je – Varaždinac! (Uz 100. obljetnicu rođenja Miroslava Krleže), *Varaždinske vijesti*, broj 2512, 10. III. 1993., str. 6.; Denis Peričić, Miroslav Krleža; Varaždinski korijeni, *Varaždin exclusive; Misterij svjetla i sjene*, Kriar d. o. o., Zagreb, 1993., str. 124.

Denis Peričić, *Petrica Kerempuh u europskom kontekstu*, Vall 042, Varaždin, prosinac 1998. (Nakladnička cjelina s transkripcijom i pretiskom djela *Petrica Kerempuh iliti Čini i življenje človeka prokšenoga* Jakoba Lovrenčića.)

Milan Selaković, *Petrica Kerempuh*, Vragolan, šaljivac, lakrdijaš i lamentator – ime, lik i simbol u hrvatskoj književnosti, *Promemorija, Kaj*, br. 3/4, Zagreb, 1969., str. 10-15.

Joža Skok, Krležine varaždinske vedute i varijacije, *Varaždinski zbornik, Zbornik radova sa znanstvenog skupa održanog u Varaždinu od 1. do 3. listopada 1981. godine povodom obilježavanja 800. godišnjice grada*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti i Skupština Općine Varaždin, Odbor za obilježavanje 800. Godišnjice grada, Varaždin 1181. – 1981., Varaždin, 1983., str. 415-419.

*Stanje duša u župi Petrijanec do god. 1901.*

Josip Vončina, *Korijeni Krležina Kerempuha*, Posebna izdanja, Naprijed, Zagreb, 1991.

*Zaključci Hrvatskog sabora, sv. I, 1631-1693*, Zagreb, 1958, str. 157.

*Zapisnik ispitanih za učiteljstvo*, Katolička preparandija u Zagrebu.

*BARTOLIĆ'S KRLEŽOLOGY*

*By Denis Peričić, Varaždin*

*Summary*

*Theme of this issue is precious, unmeasured work of dr. Zvonimir Bartolić's krležology. Bartolić's essay "Krležina genealogija" about the roots of Miroslav Krleža's family is an example of rare scientific effort, based on previously unknown archive documents. It is not only an example of biographic approach, it is an example of clever parallelism between so-called non-literary and par excellance literary facts.*

*Key words: Bartolić, Krleža, genealogy, homeward, intertextuality*